

Література:

1. Гесць В.М., Бородіна О.М., Прокопа І.В. Інклюзивність як напрям і візія сільського розвитку в Україні: концептуальні засади. *Економіка України*. 2020. № 11. С. 5-6.

2. Гуроров А.О. Генеза формування парадигми інклюзивного розвитку національної економіки. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2018. № 4. С. 48-52.

3. Статистичний щорічник України за 2020 рік / за ред. І.Є. Вернера. Державна служба статистики України. URL: <https://bit.ly/37qwaRX> (дата звернення: 05.03.2024).

ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ РОБОТИ БАНКУ В УПРАВЛІННІ ЙОГО РОЗВИТКОМ

Тютюнник Ю.М., кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9175-3395>

Тютюнник С.В., кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9820-9229>

Необхідною умовою ефективного розвитку банківської установи є здійснення своєчасного контролю за динамікою показників прибутковості діяльності, які поділяються на абсолютні та відносні. У системі відносних показників рентабельності пропонуємо розмежувати дві групи:

- показники рентабельності діяльності в цілому, в тому числі процентних і непроцентних операцій;
- показники загальної та чистої рентабельності активів і власного капіталу.

Для розрахунку показників рентабельності роботи банку використовується інформація фінансової звітності, а саме Звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід і Звіту про фінансовий стан. Ці форми складаються відповідно до вимог Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [1].

За інформацією консолідованих Звітів про прибутки і збитки та інший сукупний дохід АТ «Державний Опцандний банк України» [2] проведемо розрахунок показників рентабельності діяльності банківської установи за період 2020–2022 рр. (табл. 1).

Як бачимо, в 2022 р. порівняно з 2020 р. доходи банку збільшилися на 8743,3 млн. грн (26,3 %), а витрати – на 10881,3 млн. грн (35,6 %), що призвело до зниження рентабельності діяльності з 9,1 % у

2020 р. до 1,5 % у 2022 р. При цьому рентабельність процентних операцій підвищилася з 76,3 % у 2020 р. до 198,1 % у 2020 р. (у 2,6 рази) завдяки одночасному збільшенню процентних доходів на 22,1 % та зменшенню процентних витрат на 27,8 %. Разом із тим збитковість непроцентних операцій зростає з 26,0 % у 2020 р. до 42,4 % у 2022 р., що пояснюється випереджальним зростанням непроцентних витрат за період дослідження (на 68,8 %) порівняно зі зростанням непроцентних доходів (на 31,4 %). Таким чином, зниження рентабельності діяльності банку в цілому пов'язано зі зниженням ефективності непроцентних операцій.

Таблиця 1

**Аналіз рентабельності діяльності
АТ «Державний Ощадний банк України» за 2020-2022 рр.**

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна (+,-) 2022 р. до 2020 р.	
				абсолютне	відносне, %
Доходи, тис. грн	33303533	32421294	42046823	+8743290	+26,3
у тому числі:					
процентні	18466942	21352541	22548807	+4081865	+22,1
непроцентні	14836591	11068753	19498016	+4661425	+31,4
Витрати, тис. грн	30527162	31367077	41408481	+10881319	+35,6
у тому числі:					
процентні	10476135	7989345	7564688	-2911447	-27,8
непроцентні	20051027	23377732	33843793	+13792766	+68,8
Прибуток (збиток), тис. грн	2776371	1054217	638342	-2138029	-77,0
у тому числі від:					
процентних операцій	7990807	13363196	14984119	+6993312	+87,5
непроцентних операцій	-5214436	-12308979	-14345777	-9131341	у 2,8 р.б.
Рентабельність (збитковість), %	9,1	3,4	1,5	-7,6	X
у тому числі:					
процентних операцій	76,3	167,3	198,1	+121,8	X
непроцентних операцій	-26,0	-52,7	-42,4	-16,4	X

Розрахунок показників рентабельності активів і власного капіталу АТ «Державний Ощадний банк України» за період 2020-2022 рр. проведений у табл. 2 за інформацією консолідованих Звітів про прибутки і збитки та інший сукупний і Звітів про фінансовий стан [2].

Таблиця 2

**Показники рентабельності активів і власного капіталу
АТ «Державний Ощадний банк України» за 2020-2022 рр.**

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна (+,-) 2022 р. до 2020 р.	
				абсолютне	відносне, %
Середньорічна вартість активів, тис. грн	241372321	234285666	252122752	+10750431	+4,5
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	20762200	21920832	22034534	+1272334	+6,1
Прибуток до оподаткування, тис. грн	2732438	1051879	635985	-2096453	-76,7
Чистий прибуток за рік, тис. грн	2776371	1054217	638342	-2138029	-77,0
Загальна рентабельність, %:					
активів	1,1	0,4	0,3	-0,8	X
власного капіталу	13,2	4,8	2,9	-10,3	X
Чиста рентабельність, %:					
активів	1,2	0,4	0,3	-0,9	X
власного капіталу	13,4	4,8	2,9	-10,5	X

Отже, показники загальної та чистої рентабельності активів і власного капіталу банку за період дослідження мають негативну динаміку. Так, загальна рентабельність активів знизилася з 1,1 % у 2020 р. до 0,4 % у 2021 р. і 0,3 % у 2022 р., а загальна рентабельність власного капіталу – відповідно, з 13,2 до 4,8 і 2,9 %. Така динаміка пояснюється тим, що при збільшенні середньорічної вартості активів на 4,5 % та власного капіталу на 6,1 % показники прибутку до оподаткування та чистого прибутку зменшилися відповідно на 76,7 і 77,0 %. Водночас слід зазначити, що падіння показників рентабельності активів і власного капіталу в 2022 р. проти 2021 р. було меншим, ніж у 2021 р. проти 2020 р.

Оптимальною умовою позитивної динаміки показників рентабельності діяльності є випереджальне зростання доходів порівняно зі зростанням витрат, а показників рентабельності активів і власного капіталу – випереджальне зростання прибутку до оподаткування і чистого прибутку порівняно зі зростанням середньорічної вартості активів і власного капіталу банківської установи.

Література:

1. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова Правління Національного банку України від 24 жовтня 2011 р. № 373, ред. від 13 травня 2021 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11> (дата звернення: 03.02.2024).
2. Офіційний сайт АТ «Державний Ощадний банк України». Фінансова звітність URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist> (дата звернення: 03.02.2024).

ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ КВАЛІМЕТРИЧНИМИ МЕТОДАМИ

Черняк О.М., кандидат технічних наук, доцент,
Навчально-науковий інститут
«Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського
національного університету ім. В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6167-8809>

Фатеева Л.Ю., аспірантка,
Навчально-науковий інститут
«Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського
національного університету ім. В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6460-0772>

Рибальченко Т.П., аспірантка,
Національний аерокосмічний університет М.С. Жуковського
«Харківській авіаційний інститут», м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-5162-3634>

Управлінням якістю продукції людство займалося зі становлення суспільного виробництва. Рівень якості продукції та послуг національного виробника істотно впливає на формування зовнішньої політики і національної безпеки, визначає рівень якості життя і